

องค์ความรู้ในการเลี้ยงวัวชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านในหมง
ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช*

KNOWLEDGE OF BULL FIGHTING RAISING
A CASE STUDY BAN NAIMONG COMMUNITY PROM LOK SUB-DISTRICT,
PROMKIRI DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ฐาปวุฒิ โชติเชย

Thapawut Chodchaey

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

บุญยิ่ง ประทุม

Boonying Prathum

พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์

Pongprasit Onchun

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว)

Phrakhruwinaithon Suriya Suriyo (Kongkawai)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkomrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: thapawut.2022@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง องค์ความรู้ในการเลี้ยงวัวชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านในหมง ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้ใน

* Received 26 September 2022; Revised 11 October 2022; Accepted 11 October 2022

การเลี้ยงวัวชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านในหมง และศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงวัวชนของชุมชนบ้านในหมง ตำบลพรหมโลก อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์กลุ่มผู้เลี้ยงวัวชน จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้ให้การส่งเสริมสนับสนุนจำนวน 3 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ความรู้ในการเลี้ยงวัวชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านในหมง 1.1) ภูมิหลังและพัฒนาการวัวชนของภาคใต้ การชนวัว เป็นกีฬาพื้นเมืองของคนภาคใต้ การชนวัวในระยะแรกเกิดจากการนำวัวมาชนกันเพื่อความสนุกสนานหลังเก็บเกี่ยวผลผลิตจากไร่นา ปัจจุบันจะมีการเลี้ยงวัวชนเพื่อการแข่งขัน การพนันขันต่อกัน 1.2) การคัดเลือกสายพันธุ์วัวชน สายพันธุ์วัวชนต้องเป็นพันธุ์ไทยแท้ พ่อพันธุ์เป็นวัวชน ลูกที่ออกมาจะเป็นวัวชนที่มีใจทรหดอดทน มีไหวพริบดี 1.3) ลักษณะวัวชนที่ดี ลักษณะเฉพาะพันธุ์ การคัดเลือกโครงสร้างของร่างกาย โดยเลือกวัวที่มีคร่อมอกใหญ่ บั้นท้ายเล็กเรียวยาวลาดลงเหมือนโครงสร้างของสิงโต ลักษณะสีของวัวชน และลักษณะขวัญที่ดีของวัวชน ส่วนใหญ่จะเลือกวัวชนที่มีลักษณะตามตำราวัวชน 1.4) การเลี้ยงดูวัวชน การเลี้ยงวัวชนก่อนติดคู่ ผู้เลี้ยงจะต้องนำวัวออกเดินออกกำลังกาย ในช่วงเช้า และช่วงเย็น จะทำหลังจากการเดินออกกำลังกาย วันละสองครั้ง การอาบน้ำให้วัวชนจะต้องอาบน้ำอย่างพิถีพิถัน ระหว่างที่อาบน้ำให้เลี้ยงวัวชนใช้มือลบลำลำตัวเพื่อทดสอบว่าวัวปกติหรือไม่ เมื่อวัวชนอาบน้ำเช็ดตัว และทาขมิ้นเพื่อไม่ให้วัวเป็นหวัดหลังจากอาบน้ำ แล้วจึงนำวัวไปตากแดด ก็จะให้กินหญ้าไปพร้อมๆ กัน หญ้าที่เป็นที่นิยมของกลุ่มผู้เลี้ยงวัวชน ได้แก่ หญ้าห่วยข้อ และหญ้าหรวด การตากแดดเป็นกิจกรรมของผู้เลี้ยงวัวชนที่จะต้องทำการในรอบ 1 วันผู้เลี้ยงวัวส่วนใหญ่จะกัดทำควบคู่ไปกับการให้กินหญ้า การเลี้ยงดูวัวชนในขณะที่ติดคู่ชน เมื่อติดคู่ชนแล้วจะต้องทำสัญญาการชนที่ทางสนามชนวัวเตรียมไว้ เมื่อทำสัญญาเรียบร้อย เจ้าของวัวจะนำวัวของตนมาอาศัยในโรงเรือนที่ทางสนามได้จัดเตรียมไว้ให้ จำนวนผู้ดูแลรักษาวัวชน โดยทั่วไปจะอยู่ 4-5 คน สำหรับบางค่ายจะมีพี่เลี้ยง 5-6 คน แล้วแต่พื้นที่ โดยจะมีการแบ่งหน้าที่กัน อาหารเสริมต้องเป็นอาหารที่มีแร่ธาตุและวิตามินไปเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ กระดูก ผิวหนังเป็นมัน ขนสวย ในช่วงที่วัวติดคู่ชนนี้เจ้าของวัวจะเพิ่มเติมการเสริมแต่งภายนอก โดยสิ่งที่นิยมทำในขณะที่วัวติดคู่ชน ได้แก่ การเคลือบน้ำผึ้งรวงที่เขาวัวหลังจากอาบน้ำเสร็จ จะทำให้เขาวัวแข็ง เหนียว ไม่เปราะร้าวหรือแตกหักง่าย 1.5) การฝึกซ้อมวัวชน การเลือกคู่ซ้อม เลือกตัวที่มีลักษณะโครงสร้างร่างกายใกล้เคียงกัน เวลาและสถานที่ในการซ้อม เลือกซ้อมในเวลาช่วงเช้า จำนวนเวลาในการซ้อมคู่ การซ้อมแต่ละครั้งไม่จำกัดเวลาในการซ้อม การซ้อมครั้งแรกเริ่มจากใช้เวลาน้อย และครั้งต่อไป

จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ให้เหมาะกับสภาพร่างกาย การวางวัวก่อนติดคู่ชน เลือกคู่ชนที่มีลำตัวเท่ากัน ความสูงยาวของลำตัวใกล้เคียงกัน เลือกวัวชนที่มีปลายเขาวัวที่ใกล้เคียงกัน เพื่อที่เวลาวางวัวชนจะได้สู้กันได้และออกกำลังได้อย่างเต็มที่ และ 2. แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงวัวชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านในหมง 2.1) แนวทางส่งเสริมด้านเงินทุน กลุ่มผู้เลี้ยงวัวชนจึงต้องการเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการเลี้ยงวัวชน ในการขยายพันธุ์วัวชน การนำไปซื้ออุปกรณ์ต่างๆ การสร้างโรงเรือน การสร้างสนามฝึกซ้อมสำหรับวัวชน เป็นต้น 2.2) แนวทางส่งเสริมด้านองค์ความรู้การเลี้ยงวัวชน ควรการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลทางด้านวิชาเกี่ยวกับการเลี้ยงวัวชน 2.3) แนวทางส่งเสริมการรวมกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงวัวชน เป็นการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนสายพันธุ์วัวชน 2.4) แนวทางส่งเสริมด้านการบริหารและการจัดการ ควรมีการบริหารจัดการกลุ่มผู้เลี้ยงวัวชน ตั้งแต่การเริ่มเลี้ยง ต้องศึกษาข้อมูลในการเลี้ยงให้ดี มีการวางแผนในการพัฒนาสายพันธุ์ วางแผนในการขยายพันธุ์วัวชน วางแผนในการเลี้ยง การฝึกซ้อม เพื่อให้วัวชนมีร่างกายที่แข็งแรง และพร้อมสำหรับการชนเพื่อแข่งขันอยู่เสมอ

คำสำคัญ: การเลี้ยงวัวชน, วัวชน

ABSTRACT

The research of Study Knowledge of Bull Fighting Raising. A Case Study Ban Naimong Community Prom Lok Sub-district, PromKiri District, Nakhon Si Thammarat Province. The purposes of this research were to study Knowledge of Bull Fighting Raising. A Case Study Ban Naimong And study to Guidelines to promote Bull Fighting Raising. A Case Study Ban Naimong Community Prom Lok Sub-district, PromKiri District, Nakhon Si Thammarat Province. by using a qualitative research methodology Interviews with a group of 5 butt cattle breeders and 3 supporters. The Results of the research found that ; 1. Knowledge of Bull Fighting Raising. A Case Study Ban Naimong ; 1.1) Background and development of cows in the southern region Bullfighting is a native sport of the southern people. The first bullfighting was when the cows collided for fun after harvesting the crops from the fields. Currently there will be cattle raising for

competition. Betting against each other. 1.2) Selection of cattle breeds The cattle breed must be pure Thai. The breeder is a butt. The offspring that come out will be a stoic bull with a strong heart and a good sense of wit. 1.3) peculiarities body structure selection by choosing a cow with a large breast The slender buttocks sloped down like a lion's structure. color characteristics of cows and the good moral character of the bull Most of them will choose a butt that looks like a butt bull textbook. 4) Raising cattle Raising cows before mating Shepherds must take the cows out for a walk in the morning and in the evening after the exercise walk. twice a day To bathe the buttocks must be meticulously bathed. While taking a shower, the cow-bump nanny touches his body with his hand. to test whether the cow is normal or not When a cow hits a bath and wipes and apply turmeric to keep cows from getting cold after shower Then take the cow to dry in the sun. It will eat grass at the same time. Grass that is popular among the cattle herders include rattan grass and grass rakes. Sun exposure is an activity of the cattle herders that must be done in 1 day. Big will bite and do it in conjunction with feeding. Raising cattle while being in a collision When a partner is caught, they must make a collision contract prepared by the bullfighting field. When the contract is completed The owner of the cow will bring his cow to live in the barn provided by the field. Number of caretakers Usually there are 4-5 people, for some camps there will be 5-6 mentors, depending on the area. which will have to share the duties Supplements must be food that contains minerals and vitamins to strengthen muscles, bones, shiny skin, and beautiful fur. The most popular thing to do while cows are in a fight is to apply honey to the cow's horns after taking a bath. This will make him hard, tough, not brittle or easily broken. 1.5) Bullfighting training selection of sparring partners Choose one that is similar in body structure. Time and place of rehearsal Choose to practice in the morning The amount of time to practice pairs Each rehearsal is not limited to rehearsal time. The first rehearsal started with little time. And next time will increase more

and more to suit the physical condition. Placing a cow before getting caught in a collision Choose a pair that has the same body. The height and length of the body are similar. Choose a butt that has a similar horn tip, so that when the bulls are placed, they can fight each other and exercise to the fullest. And 2. Guidelines to promote Bull Fighting Raising. A Case Study Ban Naimong Community. 2.1) Funding Promotion Guidelines The buttstocks need funds to raise the buttocks. in the breeding of cattle Bringing in the purchase of equipment building a house Creating a training ground for butt cows, etc. 2.2) Approaches to promote the body of knowledge in raising butt cows. should publicize Technical information about butt cattle raising. 2.3) Guidelines to promote group integration. Establishment of a group of cattle herders is a group to exchange knowledge Exchange of butt-cow breeds 2.4) Approaches to promote management and management There should be a management of the cattle herders. since the start of the party Must study the information on raising well. It is planned to develop the species. Plan for breeding cattle Plan your raising and training sessions so that the buttocks have a healthy body. and always ready for the crash to compete.

Keywords: bull Fighting Raising, bull Fighting

บทนำ

การแข่งขันกีฬาวัวชน (ชนวัว) ของประเทศไทย แรกเริ่มเดิมทีที่เกิดขึ้นก็ด้วยวัตถุประสงค์ที่คนต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลินกับเกมกีฬาต่อสู้เป็นหลัก โดยคัดเลือกวัวชนจากวัวพื้นเมืองที่มีลักษณะเหมาะสมนำมาชน โดยทั่วไปเกมกีฬาต่อสู้ที่มีการแพ้และชนะ มักมีการพนันขึ้นต่อเกิดขึ้นเสมอ ในแวดวงของกลุ่มคนที่ชอบการชนวัวก็เช่นกัน สถานที่ชนวัวจะเป็นแหล่งรวมมวลชนในท้องถิ่นในอดีตใช้ท้องไร่ท้องนาหลังเก็บเกี่ยวพืชผล สำหรับปัจจุบันมีสถานที่เฉพาะสำหรับการชนวัวเกิดขึ้น ซึ่งเดิมคนทั่วไปมักเรียกว่า “บ่อนวัวชน” เนื่องจากมวลชนที่เข้ามาชมเกมกีฬาชนวัวมักเล่นการพนันด้วย ดังนั้นการเล่นการพนันชนวัวจึงได้ถูก

บรรจุกอยู่ในพระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช 2478 ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐสามารถดูแลความสงบเรียบร้อยได้ วัฒนธรรมการชนวัวของคนใต้จากอดีตจนถึงปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการมาโดยลำดับ การจัดชนวัวในปัจจุบันได้คำนึงถึงเหตุผลอื่น ๆ ที่สำคัญมากนอกจากการพนัน เช่น เศรษฐกิจชุมชน ความสัมพันธ์ของมวลชน การมีอาชีพของคนในชุมชน สถานที่ท่องเที่ยว การพักผ่อนหย่อนใจของผู้สูงอายุ และประการสำคัญเป็นการรักษาพันธุ์กรรมของวัวพื้นเมืองมิได้หายสาบสูญไป (สมกมล ศรีสมโภชน์, 2556)

การเลี้ยงวัวชนในภาคใต้มีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ คือ เกษตรกรชาวชนบทได้รับการถ่ายทอดวิธีการเลี้ยงสัตว์มาตั้งแต่บรรพบุรุษ ได้รับประโยชน์จากการเลี้ยงสัตว์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในสังคมชนบทบางพื้นที่บางท้องถิ่นยังเลี้ยงสัตว์เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ ถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีและเอกลักษณ์ประจำภาคประจำท้องถิ่น เช่น การเลี้ยงไก่ชน การเลี้ยงวัววังลานในภาคกลาง การเลี้ยงวัวชนในภาคใต้ เป็นต้นเกษตรกรในภาคใต้เลี้ยงวัวเพื่อเป็นรายได้เสริมให้แก่ครอบครัว ควบคู่ไปกับการทำสวนทำนา วัวที่เลี้ยงเป็นวัวพื้นเมืองภาคใต้ กินหญ้าพื้นเมือง มีสุขภาพสมบูรณ์และสืบพันธุ์ให้ลูกได้ตามปกติ และเลี้ยงไว้เพื่อเป็น วัวชน ใช้วิธีเลี้ยงแบบดั้งเดิม โดยใช้เชือกร้อยจมูก และผูกล่ตามทุ่งนาที่ว่างเปล่า สำหรับคอกที่ใช้ขังวัวจะใช้ขังช่วงกลางคืน โดยใช้ใต้ถุนบ้าน หรือคอกติดกับบ้าน มีการสูมไฟเพื่อไล่ยุง มีการใช้ยาพื้นบ้านหรือสมุนไพรในการบำรุงวัวและรักษาโรคของวัว ผู้เลี้ยงมีการตั้งชื่อให้แก่วัวทุกตัว ตั้งตามสีหรือตำหนิในตัววัวเจ้าของวัวจะรักทะนุถนอมและมีความผูกพันกับวัวมาก และผู้เลี้ยงจะแยกลักษณะต่างๆ ในตัววัวได้เป็นอย่างดี (สมหมาย คล้ายบ้านใหม่, 2558)

ชุมชนบ้านในหมง ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการเลี้ยงวัวชนกันมานาน วิธีชีวิตของคนเลี้ยงวัวชนในชุมชนบ้านในหมงจะต้องอยู่กับ หลับนอนกับวัว แลดูแลสุขภาพ เสมือนหนึ่งว่าเป็นบุคคลในครอบครัว บ่อยครั้งที่วัวได้รับการเลี้ยงดูดีกว่าบุคคลในครอบครัว ทั้งลูกและเมียต่างก็ยอมรับสภาพดังกล่าว เพราะพวกเขาต่างถือว่าวัวก็คือ “หุ้นส่วนชีวิต” ของเขาด้วยเช่นกัน วัวชนในปัจจุบัน มีการพัฒนามากเมื่อเทียบกับในอดีต เจ้าของวัวชนหันมาให้ความสำคัญการดูแลสุขภาพวัวชนมากขึ้น เนื่องจากมีผลต่อการได้เปรียบในการแข่งขัน หากวัวชนมีสุขภาพที่ดีจะมีความแข็งแรง และสามารถต่อสู้กับคู่ต่อสู้ได้ ดังนั้นในการดูแลรักษาและการด้านสัตว์แพทย์จึงมีความสำคัญ และมีบทบาทมากยิ่งขึ้นในวงการวัวชนในภาคใต้ และยังเป็น การช่วยการพัฒนาความรู้ และการศึกษาวิจัยทางด้านวัวชนในภาคใต้ให้มากขึ้นในอนาคตข้างหน้าการเลี้ยงวัวชน ต้องใช้เวลาและน้ำอดน้ำทน โดยในการเลี้ยงวัวชนนั้น

เป็นภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา เริ่มตั้งแต่การคัดเลือกวัวชนก็คือ วัวชนไม่ต้องการบั้นท้ายใหญ่เหมือนวัวเนื้อ ต้องการตะโพกเรียวเล็กเหมือนสิงโต เพื่อความคล่องตัวในการขับเคลื่อนเวลาชน แต่ต้องการคร่อมอกใหญ่ เพราะเวลาชนต้องการแรงกดยันคู่ต่อสู้บริเวณสองขาหน้าเป็นหลัก ซึ่งในชุมชนบ้านในหมงวัวชนทุกตัวจะต้องตื่นตั้งแต่ตี 5 เพื่อกินหญ้า แล้วพาไปเดินวิ่งออกกำลังกาย รวมทั้งฝึกเดินวง เดินขึ้นเนิน และแหงดิน เพื่อเพิ่มความฟิตให้มากที่สุด แล้วกลับมากินหญ้า อาบน้ำ และเช็ดตัว จากนั้นในช่วงบ่าย ก็ต้องพาไปเดินวิ่งออกกำลังกายอีกรอบ ก่อนพากลับมากินหญ้า อาบน้ำ และนอนพักยาวถึงเช้ามืด ซึ่งบางวันก็จะมีกรให้อาหารเสริม นวดตัว และทำความสะอาดตามจุดต่าง ๆ เพิ่มเป็นพิเศษ เพื่อให้วัวชนมีความสมบูรณ์มากที่สุด ทั้งนี้ด้วยการขึ้นตอนที่มากมาย และการดูแลที่แสนพิถีพิถัน สำหรับวัวชนโดยทั่วไปเมื่อถึงวัย เจาะจุมูก หรืออายุเกือบ 1 ปี จะมีมูลค่าประมาณตัวละ 1-2 หมื่นบาท ขึ้นอยู่กับคุณภาพของ สายพันธุ์ กระทั่งอายุราว 5 ปี ก็เริ่มจะนำไปประลองกำลังตามสถานที่ต่าง ๆ ได้แล้ว และบางตัวที่มีความแข็งแรงสมบูรณ์สูง อาจชนได้ถึงอายุ 15 ปี ซึ่งแต่ละปีจะชนได้ประมาณ 3 ครั้ง ขึ้นอยู่กับบาดแผลจากการลงกร้าศึกในแต่ละครั้งว่ารุนแรงมากน้อยแค่ไหน อย่างไรก็ตามวัวชนตัวที่เก่ง ๆ ยังสามารถสร้างรายได้ให้เจ้าของเพิ่มอีกทางหนึ่ง ด้วยการรับจ้างผสมพันธุ์ หรือรีดน้ำเชื้อ ซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการสูงเช่นกัน ซึ่งการเลี้ยงวัวชนให้มีความสมบูรณ์แข็งแรงนั้นขึ้นอยู่กับผู้เลี้ยงแต่ละคน (สุธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์, 2552)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเรื่อง องค์ความรู้ในการเลี้ยงวัวชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านในหมง ตำบลพรหมโลก อำเภอพราหมณี จังหวัดนครศรีธรรมราช อีกทั้งยังเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ไว้เป็นต้นแบบที่ถูกต้อง ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ต่อการศึกษา อีกทั้งเป็นการอนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรมในการเลี้ยงวัวชนให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการเลี้ยงวัวชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านในหมง ตำบลพรหมโลก อำเภอพราหมณี จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงวัวชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านในหมง ตำบลพรหมโลก อำเภอพราหมณี จังหวัดนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มที่ 1 ผู้เลี้ยงวัวชน ชุมชนบ้านในหมง คือ เกษตรกรรายย่อยผู้เลี้ยงวัวชน จำนวน 5 คน ได้แก่ 1) นายฉวาง สวัสดิสาร 2) นายสาธิต นาภูมิ 3) นายวีระยุทธ สรรเสริญ 4) นายสุธี ทัพย์รัตน์ และ 5) นายพันธ์ศักดิ์ ขวัญมาศ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ให้การสนับสนุนเจ้าของวัวชน จำนวน 8 คน 1) นายสถิต นนทโชติ (นายกเทศมนตรีตำบลพรหมคีรี) 2) นายอารมณ รัตนโชติ (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านในหมง) 3) นายเด่นเกรียงไกร ถือพุทธ (เจ้าของค้ายัวชน) 4) สมชาย เกตุชาติ (นายสนาม) 5) นายปริวรรต มานพศิลป์ (เซียนวัวชน) 6) นายธีรชัย ขวัญมาศ (เซียนวัวชน) 7) นายชนิด มานพศิลป์ (เซียนวัวชน) และ 8) นายวัฒนา ณ นคร (กรรมการตัดสินการแข่งขันวัวชน)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เตรียมตัวศึกษาทำความเข้าใจในแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษากำหนดวิธีการและประเด็นที่สำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้าน ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2 แบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ในประเด็นตามวัตถุประสงค์ คือ องค์ความรู้ในการเลี้ยงวัวชน และแนวทางส่งเสริมการเลี้ยงวัวชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านในหมง ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ชัดเจน และมีความถูกต้องตรงตามความเป็นจริงทุกประการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร เป็นการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการเรียนรู้ที่ควบคุมเนื้อหาได้อย่างถูกต้อง โดยรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเนื้อหา ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ

3.2 การศึกษาภาคสนาม เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาที่ลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิดที่กำหนดไว้เป็นแนวทางในการแสวงหาความจริงที่เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการเลี้ยงวัวชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านในหมง ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูล หรือการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยต่างๆ กลุ่มตัวอย่าง และการศึกษาภาคสนาม เมื่อรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบเนื้อหาอย่างถูกต้องเรียบร้อยแล้ว ดังนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้เนื้อหาที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ที่ผู้วิจัยทำการศึกษา และนำมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. องค์ความรู้ในการเลี้ยงวัวชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านในหมง ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 ภูมิหลังและพัฒนาการวัวชนของภาคใต้ การชนวัว เป็นกีฬาพื้นเมืองของคนภาคใต้ที่มีปรากฏอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยอดีต การชนวัวในระยะแรกเกิดจากการนำวัวมาชนกันเพื่อความสนุกสนานหลังเก็บเกี่ยวผลผลิตจากไร่นา วัฒนธรรมกีฬาชนวัวมีอยู่คู่กับวัฒนธรรมการทำไร่ นา ซึ่งหลังฤดูเพาะแล้วปลูกทั้งคนและวัวต่างได้มีเวลาว่างพักผ่อน คนภาคใต้จึงหาความเพลิดเพลินโดยการเปลี่ยนวัวใช้แรงงานมาเป็นวัวชนชั่วคราว พื้นที่ว่างตามไร่นาถูกใช้มาเป็นสนามชนวัว เป็นสถานที่พบปะกันของชาวบ้านทุกเพศทุกวัย ในระยะต่อมาวัวชนวิวัฒนาการเป็นกีฬาพื้นเมืองที่ได้รับความนิยมจัดกันอย่างแพร่หลายในภาคใต้ แม้ในปัจจุบันจะมีการเลี้ยงวัวชนเพื่อการแข่งขัน การพนันชนต่อกัน เช่นเดียวกับการเลี้ยงวัวชนของชุมชนบ้านในหมง ที่มีการเลี้ยงวัวชนเพื่อการแข่งขัน หรือเพื่อขายให้กับค่ายวัวชนต่าง ๆ เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

1.2 การคัดเลือกสายพันธุ์วัวชน การคัดเลือกวัวชนในปัจจุบันได้คำนึงถึงความสามารถในการชนและการมีสายพันธุ์มากกว่า การเลือกสายพันธุ์วัวชนนั้น มักแล้วแต่ผู้เลี้ยงแต่ละคน แต่ส่วนใหญ่เน้นในชุมชนมักจะเลือกพ่อพันธุ์ที่เป็นวัวชน แม่พันธุ์เป็นวัวไทยแท้ ลูกจะออกมาเป็นวัวชนที่คืนนั้นต้องขึ้นอยู่กับผู้เลี้ยงและดูแลลูกวัว ต้องคัดเลือกตั้งแต่พ่อแม่ แม่ต้องมีสายเลือดนักสู้ พ่อต้องเป็นวัวชนที่สมบูรณ์แข็งแรง การคัดเลือกวัวชนนั้นผู้ที่เลี้ยงมักจะคัดเลือกวัวที่มีลักษณะจำเพาะของแต่ละสายพันธุ์ ลูกวัวที่นำมาฝึกเป็นวัวชนได้นั้นต้องมีอายุ 4-5 ปี เพราะเป็นวัววัยหนุ่มมีความพร้อมในการฝึกเป็นวัวชน สายพันธุ์วัวนั้นต้องเป็นพันธุ์ไทยแท้

มีพ่อพันธุ์เป็นวัวชน เพราะลูกที่จะออกมาเป็นวัวชนนั้นจะได้มีใจทรหดอดทนในการชน มีไหวพริบที่ดี

1.3 ลักษณะวัวชนที่ดี

1.3.1 ลักษณะเฉพาะพันธุ์ โดยการคัดเลือกโครงสร้างของร่างกาย โดยเลือกวัวที่มีคร่อมอก วัวที่ดีจะต้องมีคร่อมอกใหญ่ บั้นท้ายเล็กเรียวยาวลาดลงเหมือนโครงสร้างของสิงโต มีข้อเท้าและเล็บ ข้อเท้าและเล็บเป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์สืบเนื่องจากกระดูก วัวชนที่ดีต้องมีกระดูกใหญ่ เพราะวัวกระดูกใหญ่มักจะมีเนื้อน้อยมีความปราดเปรียว คล่องตัว หลังหนา ออกใหญ่ ขนสวยสะอาด หางยาว มีดวงตาเล็ก ปลายยอดเขาของวัวชนยาวสวย และตรง บริเวณโคนเขามีลักษณะใหญ่มีความแข็งแรง เลือกวัวชนที่มีคิ้วหนา หางของวัวชนยาว ต้องมีขวัญที่ดีมีความอึด และทนในการต่อสู้ มีประวัติชั้นเชิงทางชนที่ดี

1.3.2 ลักษณะสีของวัวชน สีของวัวชนจะมีผลต่อการตัดสินใจนำมาเลี้ยงของเจ้าของ เพราะสีวัวแต่ละตัวจะมีลักษณะเด่นไม่เหมือนกันการจะเลือกวัวมานำเลี้ยงนั้นขึ้นอยู่กับความชอบส่วนตัวของผู้ที่จะเลี้ยงวัว เพราะวัวบางสีจะให้คุณและทรัพย์ แก่เจ้าของวัว แต่วัวบางสีอาจจะให้โทษหรือความอัปโชคแก่เจ้าของ สีของวัวมีสีอยู่เป็นจำนวนมาก บางตัวอาจจะมีเพียงสีเดียวตลอดทั้งตัว บางตัวอาจมีสองสี และบางตัวอาจมีหลายสีในตัวเดียวกัน

1.3.3 ลักษณะขวัญที่ดีของวัวชน ขวัญวัว คือ ขนที่ขึ้นเวียนกลมคล้ายกันหอยตามส่วนต่างๆ บนผิวหนังของวัว วัวแต่ละตัวจะมีขวัญอยู่ในตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีทั้งขวัญดี ขวัญร้าย และขวัญไม่ดีไม่ร้าย ขวัญวัวที่มีลักษณะดีเป็นขวัญที่อยู่บนตัววัวในตำแหน่งที่เชื่อว่าเป็นตำแหน่งที่ดี หากได้ครอบครองวัวที่มีขวัญดี จะทำให้เกิดความสิริมงคลแก่คนเลี้ยง ส่วนใหญ่จะเลือกวัวชนที่มีลักษณะตามตำราวัวชนและเลือกจากลักษณะขวัญที่อยู่บนตัวของวัวชน

ภาพที่ 4 ขวัญของวัวชนบริเวณหน้าผาก

ภาพที่ 5 ขวัญของลูกวัวชน

1.4 การเลี้ยงดูวัวชน

1.4.1 การเลี้ยงวัวชนก่อนติดคู่

1.4.1.1 การออกกำลังกาย ผู้เลี้ยงจะต้องนำวัวออกเดินไปตามสถานที่ต่าง ๆ เรียกว่า “การเดินวัว” ในช่วงเช้า และช่วงเย็น เป็นระยะทางวันละ 5-10 กิโลเมตร หรือระยะทางใกล้เคียงตามพื้นที่เลี้ยงวัวต้องการ เส้นทางเดินอาจจะฝึกเดินตามทางที่เป็นดินเหนียว ดินทราย พื้นดินธรรมดาที่ว่างตามทุ่งนา หรือเดินบนถนนก็ได้แล้วแต่การฝึกฝนของเจ้าของวัว หรือพี่เลี้ยงวัน นอกจากการเดินออกกำลังกายแล้ว วัวชนจะต้องฝึกซ้อมชนด้วย นอกจากการเดินออกกำลังกายแล้ว วัวชนยังจะต้องซ้อมฝึกซ้อมชนด้วย คนในวงการวัวชนเรียกกันว่า “การวางวัว” การวางวัวหรือซ้อมชนเป็นการสร้างความแข็งแกร่งให้กับกล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกาย

1.4.1.2 การอาบน้ำ การอาบน้ำให้วัวชนจะทำหลังจากการเดินออกกำลังกาย โดยปกติการอาบน้ำให้วัวชนนั้นจะทำวันละสองครั้ง การอาบน้ำให้วัวชนจะต้องอาบน้ำอย่างพิถีพิถัน อาบน้ำโดยใช้แปรงขัดถูให้ทั่วลำตัวของวัวชน โดยวัวชนตัวหนึ่งนั้นจะต้องใช้เวลาในการอาบน้ำประมาณ 30 นาที ในระหว่างที่อาบนั้นพี่เลี้ยงวัวชนจะต้องใช้มือลูบคลำลำตัว เพื่อทดสอบว่าวัวเย็นเป็นปกติแล้วหรือไม่ เมื่อวัวชนอาบน้ำเช็ดตัว และทาขมิ้นเพื่อไม่ให้วัวเป็นหวัด

1.4.1.3 การกินหญ้า หลังจากอาบน้ำ แล้วจึงนำวัวไปตากแดด ก็จะทำให้กินหญ้าไปพร้อมๆ กัน หญ้าที่เลี้ยงวัวหามาให้วัวนั้นจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นชนิดของหญ้า คุณภาพของหญ้า ความสดของหญ้า และความเค็มขินของวัว เป็นต้น หญ้าที่เป็นที่นิยมของกลุ่มผู้เลี้ยงวัวชน ได้แก่ หญ้าหว่ายข้อ และหญ้าหรวด

1.4.1.4 การตากแดด การตากแดดเป็นกิจกรรมของผู้เลี้ยงวัวชนที่จะต้องทำการในรอบ 1 วันผู้เลี้ยงวัวส่วนใหญ่จะกัดทำควบคู่ไปกับการให้กินหญ้า คือปล่อยให้วัวกินหญ้ากลางแดดและแม่เมื่อมากินแซ่จิมแล้วก็จะคงปล่อยให้วัวยืนตากแดดอยู่ต่อไปจนกระทั่งถึงเวลาบ่าย 3 โมงโดยประมาณจึงจะนำวัวเข้าโรงเรือนเพื่อพักผ่อนประมาณ 1 ชั่วโมงก่อนที่จะฟังว่าออกเดินเพื่อยึดเส้นยึดสายในช่วงเย็นเมื่อเวลา 4 โมงโดยประมาณตามวงจรวัฏจักรใน 1 วัน ทั้งนี้เพื่อให้วัวมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรงปราศจากไขมันและเคยชินกับสภาพอากาศที่ร้อนอบอ้าวในวันชนจริง

ภาพที่ 6 การออกกำลังกายของวัวชน

ภาพที่ 7 การอาบน้ำให้วัวชน

ภาพที่ 8 หญ้าที่ตัดไว้ให้วัวชน

ภาพที่ 9 การตากแดด

1.5 การเลี้ยงดูวัวชนในขณะที่ยึดคู่ชน

1.5.1 การเข้าอยู่อาศัยในโรงเรือน เมื่อยึดคู่ชนแล้วจะต้องทำสัญญาการชนที่ทางสนามชนวัวเตรียมไว้ เมื่อทำสัญญาเรียบร้อย เจ้าของวัวจะนำวัวของตนมาอาศัยในโรงเรือนที่ทางสนามได้จัดเตรียมไว้ให้ ส่วนใหญ่นิยมนำวัวมาอาศัยที่โรงเรือนก่อนวันแข่งขันประมาณ 15-20 วัน เพื่อให้วัวคุ้นเคยกับสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมของพื้นที่แข่งขัน การเข้าอาศัยในโรงเรือนหลังจากที่วัวยึดคู่ชนแล้ว พี่เลี้ยงวัวชนจะต้องดูแลอย่างใกล้ชิดตลอด 24

ชั่วโมง เพื่อป้องกันการวางยาหรือการให้สิ่งแปลกปลอมให้วัวชน โดยโรงเรือนวัวชนจะต้องมีความโล่งแจ้ง สะอาด ไม่มีน้ำขัง มีน้ำใช้สะดวก มีที่สำหรับให้วัวตากแดด และทำปฏิบัติการต่างๆ ได้สะดวก

1.5.2 จำนวนผู้ดูแลรักษา จำนวนผู้ดูแลรักษาวัวชน โดยทั่วไปจะอยู่ 4-5 คน สำหรับบางค่ายจะมีพี่เลี้ยง 5-6 คน แล้วแต่พื้นที่ โดยจะมีการแบ่งหน้าที่กัน สำหรับผู้ที่หน้าที่พี่เลี้ยงวัวชนจะต้องเป็นคนที่รักวัวชน มีความขยัน มีเวลาให้กับวัวชน ดูแลเอาใจใส่วัวชนเป็นอย่างดี มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

1.5.3 อาหารเสริม อาหารเสริมนั้นมีหลายอย่างด้วยแต่ต้องเป็นอาหารที่มีแร่ธาตุและวิตามินไปเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ กระดูก ผิวหนังเป็นมัน ขนสวย กินแล้วไม่สร้างไขมันใต้ผิวหนังซึ่งทำให้วัวหอบ ตัวอย่างอาหารเสริม เช่น ต้มถั่วเขียว แล้วป้อนให้วัวชนกินให้วัวชนกินน้ำตาลกลูโคส ฉีดยาบำรุงต่าง ๆ ให้แก่วัวชน ให้วัวชนกินกล้วยน้ำว้า เพื่อให้วัวชนดูดใสให้กินน้ำมะพร้าว เพื่อล้างสารพิษ เป็นต้น

1.5.4 การเสริมแต่งภายนอก ในช่วงที่วัวติดคู่ชนนี้เจ้าของวัวจะเพิ่มเติมการเสริมแต่งภายนอก โดยสิ่งที่นิยมทำในขณะที่วัวติดคู่ชน ได้แก่ การเคลือบทาน้ำผึ้ง รวงที่เขาวัวหลังจากอาบน้ำเสร็จในช่วงเช้า เชื่อกันว่าจะทำให้เขาแววแข็ง เหนียว ไม่เปราะร้าว หรือแตกหักง่าย และการทาขมิ้นที่บริเวณลำตัวของวัวหลังจากที่วัวอาบน้ำเสร็จในช่วงเช้าหรือเย็น เพื่อให้ร่างกายอบอุ่นตลอดเวลา ป้องกันแมลง ทาน้ำมันมะกอก ทำความสะอาดเล็บเขาไม่ให้สกปรก ทาน้ำผึ้งรวงที่เขาวัวชนให้เขาแววใสที่ลือกเขาวัวชนให้สวยงาม ใส่ปลอกเขา หลากหลายสีสันเพื่อความสวยงาม ใส่สร้อยคอ

ภาพที่ 10 โรงเรือนวัวชน

ภาพที่ 11 จำนวนผู้ดูแลวัวชน

ภาพที่ 12 ยาบำรุงวัวชน

ภาพที่ 13 การแต่งวัวชน

1.6 การฝึกซ้อมวัวชน

1.6.1 การเลือกคู่ซ้อม เลือกตัวที่มีลักษณะโครงสร้างร่างกายความสูง ความยาวของลำตัวใกล้เคียงกัน ตัวเท่า ๆ กัน อายุพอ ๆ กัน หรือไม่ห่างกันมาก ความแข็งแรง พอ ๆ กัน ความยาวของเขาวัวชนใกล้เคียงกันหรือเหมือนกันขาดเหลือกันไม่มาก ไม่เสียเปรียบกันทั้ง 2 ฝ่าย

1.6.2 เวลาและสถานที่ในการซ้อม เลือกซ้อมวัวชนในเวลาช่วงเช้า เนื่องจากซ้อมวัวชนกับคู่ซ้อมตอนเช้าจะไม่ร้อน ซ้อมได้ทุกละยกเว้นตอนกลางคืน แต่ที่นิยมซ้อมกัน คือ ในช่วงเวลา 08.00 - 12.00 น. เลือกซ้อมที่เป็นลานกว้าง ๆ กลางแจ้ง ไม่เลือกซ้อมบริเวณที่เป็นดินโคลน เวลาในการซ้อมคู่แล้วแต่ความสะดวกของทั้งสองฝ่าย

1.6.3 จำนวนเวลาในการซ้อมคู่ การซ้อมคู่แต่ละครั้งไม่จำกัดเวลาในการซ้อม การซ้อมครั้งแรกเริ่มจากใช้เวลาน้อยประมาณ 20-25 นาที และครั้งต่อไปจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ให้เหมาะกับสภาพร่างกายวัวชน การซ้อมคู่แต่ละครั้ง ต้องดูอาการ หอบ เหนื่อย ของวัวชนด้วย ถ้าวัวชนยืนไม่ไหวก็ให้นำวัวชนออกจากการซ้อม

1.6.4 การวางวัวก่อนติดคู่ชน เลือกคู่ชนที่มีลำตัวเท่ากัน ความสูงยาวของลำตัวใกล้เคียงกัน เลือกวัวชนที่มีปลายเขาวัวที่ใกล้เคียงกัน เพื่อที่เวลาวางวัวชนจะได้สู้กันได้และออกกำลังได้อย่างเต็มที่ เลือกวัวชนที่มีอายุที่ใกล้เคียงกัน หรือมีอายุรุ่นเดียวกันและดูสภาพวัวชนว่าซ้อมคู่ได้เท่าไร ถ้าวัวชนมีอาการ หอบ เหนื่อยมาก เดินถ้อยหลังเวลาซ้อมคู่ก็ให้ทั้งสองฝ่ายนำวัวชนออกจากกันทันที และถ้าวัวชนใช้เวลาวางได้น้อยก็ไม่ควรนำวัวออกชน ถ้าเลือกวางวัวชนกับคู่ชนที่ใหญ่กว่าจะทำให้วัวชนซ้อมได้ไม่นาน เพราะประสบการณ์วัวชนที่ออก

ชนไม่เท่ากัน ร่างกายไม่เหมือนกัน เลือกวางวัวที่มีสีขนเหมือนกับคู่ชน เพื่อให้วัวชนเกิดความเคยชิน

ภาพที่ 14 การเปรียบวัว

ภาพที่ 15 การซ้อมวัวชน

ภาพที่ 16 การวางวัว

2. แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงวัวชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านในหมง ตำบลพรหมโลก อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 แนวทางส่งเสริมด้านเงินทุน กลุ่มผู้เลี้ยงวัวชนจึงต้องการเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการเลี้ยงวัวชน ไม่ว่าจะนำมาเพื่อการขยายพันธุ์วัวชน โดยการซื้อน้ำเชื้อของวัวชนที่ดังๆ เก่งๆ เพื่อนำมาผสมกับแม่พันธุ์ หรือการนำไปซื้ออุปกรณ์ต่างๆ การสร้างโรงเรือน การสร้างสนามฝึกซ้อมสำหรับวัวชน เป็นต้น

2.2 แนวทางส่งเสริมด้านองค์ความรู้การเลี้ยงวัวชน ควรการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลทางด้านวิชาเกี่ยวกับการเลี้ยงวัวชน โดยใช้แนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น การจัดทำหนังสือรวบรวมลักษณะของวัวชนอย่างละเอียดและสมบูรณ์ รวบรวมปราชญ์และครูภูมิปัญญาเกี่ยวกับการเลี้ยงวัวชนที่มีความรู้ความสามารถ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงวัวชน และหนังสือต้องมีการจัดจำหน่ายตามร้านหนังสือทั่วไป เพื่อให้ผู้สนใจได้มีโอกาสในการศึกษาและทำความรู้จักกับวัวชนได้ลึกซึ้งมากกว่าเดิม มีการประชาสัมพันธ์การเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับวัวชนผ่านทางสื่อออนไลน์ ระบบอินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์ เว็บไซต์ เพื่อให้ผู้สนใจได้เข้ามาทำการสืบค้นและเรียนรู้เรื่องวัวชน รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงวัวชน การซื้อขายแลกเปลี่ยนวัวชน เป็นต้น

2.3 แนวทางส่งเสริมการรวมกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงวัวชน เป็นการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนสายพันธุ์วัวชน รวมถึงการรวมกลุ่มผู้เลี้ยงจำนวนมาก ทำให้เกิดอาชีพอื่น ๆ ตามมาจากการเลี้ยงวัวชน ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งร้านอุปกรณ์เกี่ยวกับวัวชน การปลูกหญ้าเพื่อขายให้กับกลุ่มผู้เลี้ยงวัวชน และการเป็นลูกจ้างเพื่อเลี้ยงวัวชน

ดังนั้นควรมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพผู้เลี้ยงวัวชนในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มอาชีพ และเพื่อได้รับการสนับสนุน และส่งเสริมให้กับกลุ่ม มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการขยายพันธุ์วัวชน การผสมเทียม เป็นต้น เพื่อเป็นสนับสนุนอาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับอาชีพนี้ เช่น กลุ่มผู้ปลูกหญ้าเลี้ยงวัว กลุ่มทำสินค้าเกี่ยวกับวัวชน ร้านขายสินค้าเกี่ยวกับวัวชน

2.4 แนวทางส่งเสริมด้านการบริหารและการจัดการ เมื่อมีการรวมกลุ่มผู้เลี้ยงวัวชนแล้ว ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการกลุ่มผู้เลี้ยงวัวชน โดยการจัดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละคนในภายในกลุ่ม ควรมีการบริหารจัดการกลุ่มผู้เลี้ยงวัวชน ตั้งแต่การเริ่มเลี้ยง ต้องศึกษาข้อมูลในการเลี้ยงให้ดี มีการวางแผนในการพัฒนาสายพันธุ์ วางแผนในการขยายพันธุ์วัวชน วางแผนในการเลี้ยง การฝึกซ้อม เพื่อให้วัวชนมีร่างกายที่แข็งแรง และพร้อมสำหรับการชนเพื่อแข่งขัน อยู่เสมอ มีการพัฒนาสายพันธุ์ให้มีความแข็งแรง และต้องมีการจัดการแข่งขัน เพื่อเป็นการให้กลุ่มเขียนวัวชน หรือผู้สนใจเข้ามาซื้อ เพื่อนำไปเลี้ยงต่อไป มีการรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงวัวชนในจังหวัด หรือทั้งภาคใต้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้กลุ่มผู้เลี้ยงวัวชนได้มีรายได้ ซึ่งการเลี้ยงวัวชนนี้เป็นการสร้างรายได้ให้คนในชุมชน แล้วยังเป็นส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

อภิปรายผล

1. องค์ความรู้ในการเลี้ยงวัวชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านในหมง ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ภูมิหลังและพัฒนาการวัวชนของภาคใต้ การชนวัว เป็นกีฬาพื้นเมืองของคนภาคใต้ที่มีปรากฏอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยอดีต การชนวัวในระยะแรกเกิดจากการนำวัวมาชนกันเพื่อความสนุกสนานหลังเก็บเกี่ยวผลผลิตจากไร่นา ในระยะต่อมาวัวชนวิวัฒนาการเป็นกีฬาพื้นเมืองที่ได้รับความนิยมจัดกันอย่างแพร่หลายในภาคใต้ การคัดเลือกสายพันธุ์วัวชน สายพันธุ์วัวชนนั้นต้องเป็นพันธุ์ไทยแท้ มีพ่อพันธุ์เป็นวัวชน เพราะลูกที่จะออกมาเป็นวัวชนนั้นจะได้มีใจทรหดอดทนในการชน มีไหวพริบที่ดี ลักษณะวัวชนที่ดี เลือกร่างกายของร่างกาย โดยเลือกวัวที่มีคร่อมอก วัวที่ดีจะต้องมีคร่อมอกใหญ่ บั้นท้ายเล็กเรียวยาวลดเหมือนโครงสร้างของสิงโต สีของวัวชนแต่ละตัวจะมีลักษณะเด่นไม่เหมือนกันการจะเลือกวัวมานำเลี้ยงนั้นขึ้นอยู่กับความชอบส่วนตัวของผู้ที่จะเลี้ยงวัว ลักษณะขวัญที่ดีของวัวชน ส่วนใหญ่จะเลือกวัวชนที่มีลักษณะตามตำราวัวชน การเลี้ยงวัวชนก่อนติดคู้ การออกกำลังกาย ผู้เลี้ยงจะต้องนำวัวออกกำลังกายในช่วงเช้า และช่วงเย็น เป็นระยะทางวันละ 5-10 กิโลเมตร ให้วัวพักผ่อนน้อยแล้วอาบน้ำให้วัวชน จึงให้วัวกินหญ้า พร้อมกับการตากแดด การเลี้ยงวัวชนใน

ขณะที่ติดคู่ขน การเข้าอยู่อาศัยในโรงเรือน เมื่อติดคู่ขนแล้วทำสัญญาเรียบร้อยแล้ว เจ้าของวัวจะนำวัวของตนมาอาศัยในโรงเรือนที่ทางสนามได้จัดเตรียมไว้ให้ จำนวนผู้ดูแลรักษาวัวชน โดยทั่วไปจะอยู่ 4-5 คน สำหรับบางค่ายจะมีพี่เลี้ยง 5-6 คน แล้วแต่พื้นที่ อาหารเสริมนั้นมีหลายอย่างด้วยแต่ต้องเป็นอาหารที่มีแร่ธาตุและวิตามินไปเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ กระดูก ผิวหนังเป็นมัน ขนสวย การเสริมแต่งภายนอก เช่น การเคลือบทาน้ำผึ้งรวงที่เขา การทาขมิ้น ใส่ปลอกเขาหลากหลายสีส้นเพื่อความสวยงาม ใส่สร้อยคอ การฝึกซ้อมวัวชน โดยเลือกคู่ซ้อมที่มีลักษณะโครงสร้างร่างกายใกล้เคียงกัน เวลาและสถานที่ในการซ้อมส่วนมากซ้อมในช่วงเช้า จำนวนเวลาในการซ้อมคู่ การซ้อมคู่แต่ละครั้งไม่จำกัดเวลาในการซ้อม การซ้อมครั้งแรกเริ่มจากใช้เวลาน้อยประมาณ 20-25 นาที และครั้งต่อไปจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การวางวัวก่อนติดคู่ขน เลือกคู่ชนที่มีลำตัวเท่ากัน ความสูงยาวของลำตัวใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธนกรณ์ ทองนุ้ย, 2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ควายชน : ประเพณีเฉพาะถิ่นของชาวเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า 1) ความเป็นมาของควายชนในพื้นที่เกาะสมุยในอดีตชาวบ้านเลี้ยงควายไว้ไถนาหรือเป็นแรงงานเทียมเกวียนยามว่างจากการทำนา หรือหลังฤดูเก็บเกี่ยว จึงได้นำควายมาชนกันในพื้นที่นาหรือสวนมะพร้าวเพื่อความสนุกสนาน บันเทิง ลักษณะควายชนที่ดีได้จากการต่อสู้กันแล้วชนะ จึงได้มีผู้ประมวลลักษณะดีของควายชนไว้การเลี้ยงดูควายชนจะดูแลเป็นพิเศษ ทั้งด้านการกิน การนอน เพื่อให้ควายมีพลังกำลังในการต่อสู้ และนำไปสู่ชัยชนะ

2. แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงวัวชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านในหมง ตำบลพรหมโลก อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครศรีธรรมราช แนวทางส่งเสริมด้านเงินทุน กลุ่มผู้เลี้ยงวัวชนจึงต้องการเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการเลี้ยงวัวชน ไม่ว่าจะนำมาเพื่อการขยายพันธุ์วัวชน โดยการซื้อน้ำเชื้อของวัวชนที่ต่าง ๆ เก่ง ๆ เพื่อนำมาผสมกับแม่พันธุ์ หรือการนำไปซื้ออุปกรณ์ต่างๆ การสร้างโรงเรือน การสร้างสนามฝึกซ้อมสำหรับวัวชน เป็นต้น แนวทางส่งเสริมด้านองค์ความรู้การเลี้ยงวัวชน ควรการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลทางด้านวิชาเกี่ยวกับการเลี้ยงวัวชน โดยใช้แนวทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น การจัดทำหนังสือ รวบรวมลักษณะของวัวชน อย่างละเอียดและสมบูรณ์ รวบรวมปราชญ์และครูภูมิปัญญาเกี่ยวกับการเลี้ยงวัวชนที่มีความรู้ความสามารถ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงวัวชน และหนังสือต้องมีการจัดจำหน่ายตามร้านหนังสือทั่วไป เพื่อให้ผู้สนใจได้มีโอกาสในการศึกษาและทำความรู้จักกับวัวชนได้ลึกซึ้งมากกว่าเดิม แนวทางส่งเสริมการรวมกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยง

วัวชน เป็นการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนสายพันธุ์วัวชน รวมถึงการรวมกลุ่มผู้เลี้ยงจำนวนมาก ทำให้เกิดอาชีพอื่น ๆ ตามมา แนวทางส่งเสริมด้านการบริหารและการจัดการ เมื่อมีการรวมกลุ่มผู้เลี้ยงวัวชนแล้ว ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการกลุ่มผู้เลี้ยงวัวชน โดยการจัดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละคนในภายในกลุ่ม ควรมีการบริหารจัดการกลุ่มผู้เลี้ยงวัวชน ตั้งแต่การเริ่มเลี้ยง ต้องศึกษาข้อมูลในการเลี้ยงให้ดี มีการวางแผนในการพัฒนาสายพันธุ์ วางแผนในการขยายพันธุ์วัวชน วางแผนในการเลี้ยง การฝึกซ้อม เพื่อให้วัวชนมีร่างกายที่แข็งแรง และพร้อมสำหรับการชนเพื่อแข่งขันอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (ทิพวรรณ หมั่งห้อง, 2559) ศึกษาเรื่อง โรงเรียนวัวชน : ภูมิปัญญาการจัดการค้ายกกีฬาวัวชน เพื่อการแข่งขันทางการค้า กรณีศึกษาสนามกีฬาโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการส่งเสริมการจัดการค้ายกกีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า พบว่า แนวทางการส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์พัฒนากีฬาวัวชนมีการจัดตั้งเป็นชมรมกลุ่มอนุรักษ์โคพื้นเมืองปักษ์ใต้ และตั้งเป็นค่ายโคต่าง ๆ แนวทางการส่งเสริมด้านข้อมูลทางด้านวิชาการ ควรมีหน่วยงานภาครัฐส่งเสริมภาคชุมชนผู้เลี้ยงวัวพื้นบ้านเพื่อใช้ประโยชน์แรงงานวัวกับภาคการเกษตรมากขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย 1.1) จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนผู้เลี้ยงวัวชนยังขาดความรู้ในการพัฒนาสายพันธุ์วัวชน ฉะนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อบต. และปศุสัตว์จังหวัด ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสายพันธุ์วัวชนรวมถึงการดูแลสุขภาพ และโรคของวัวชนด้วย 1.2) ควรจัดให้มีการจัดกลุ่มผู้เลี้ยงวัวชนภายในชุมชนเพื่ออนุรักษ์พันธุ์วัวชน และ 1.3) สนับสนุนให้เยาวชนมีอาชีพเสริมสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตัวเองโดยการทำแปลงหญ้าขายหรือว่ารับจ้างวัวชน และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 2.1) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาการเลี้ยงวัวชน และการอนุรักษ์การเลี้ยงวัวชนในเขตตำบลอื่นๆ หรือจังหวัดใกล้เคียง เช่น พัทลุง เพื่อให้ภาพรวมความชัดเจนในภาพรวมที่กว้างขึ้น ตลอดจนมีการศึกษาภูมิปัญญาการเลี้ยงวัวชน และการอนุรักษ์การเลี้ยงวัวชนในรูปแบบต่างๆ เพิ่มขึ้น 2.2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพนันวัวชนในพื้นที่ชุมชนหัวถนน 2.3) ควรมีการศึกษาอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงวัวชน และ 2.4) ควรมีการถอดบทเรียนแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของผู้ประกอบอาชีพการ

เลี้ยงวัวชน ชุมชนหัวถนน เพื่อจะได้นำมาเป็นแบบปฏิบัติและปรับปรุงการดำเนินงานของผู้ประกอบอาชีพการเลี้ยงวัวชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง องค์ความรู้ในการเลี้ยงวัวชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านในหมง ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช สำเร็จลุล่วงไปด้วยความกรุณาและอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก อาจารย์บุญยิ่ง ประทุม อาจารย์ ดร. จิตติมา ดำรงวัฒนะ และอาจารย์พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์ อาจารย์ผู้ให้ความกรุณารับเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ ข้อคิดและให้งานวิจัยชิ้นนี้เสร็จสมบูรณ์ไปด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบคุณเป็นอย่างสูงตามระเบียบวิธี จึงทำให้งานวิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ได้กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์และแนะนำข้อเสนอแนะอื่นๆ จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จ

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้กำลังใจและให้คำแนะนำและกำลังใจเสมอมาจนในการศึกษาในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

บรรณานุกรม

- ทิพวรรณ หมั่งห้อง. (2559). โรงเรียนวัวชน : ภูมิปัญญาการจัดการค้ายากีฬาวัวชนเพื่อการแข่งขันทางการค้า กรณีศึกษาสนามกีฬาโคบ้านปากพล ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง. ใน (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน). นครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ธนกรณ์ ทองนุ้ย. (2562). ควายชน : ประเพณีเฉพาะถิ่นของชาวเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10 วันที่ 12 - 13 กรกฎาคม 2562 ณ ห้องประชุม อาคารคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่.
- สมกมล ศรีสมโภชน์. (2556). วิถีชุมชนคนเลี้ยงวัว จังหวัดสุราษฎร์ธานี : กรณีศึกษาอำเภอพระแสง และอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารสหวิทยาการวิจัย : ฉบับบัณฑิตศึกษา, (1), 222-239.
- สมหมาย คล้ายบ้านใหม่. (2558). “ระบบการเลี้ยงวัวชนในภาคใต้.” วัวชนกับคนใต้, 5-8. ใน บรรณาธิการ. จรัญ จันทลักษณ์ และ ผกาพรรณ สุกุลมัน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัย

และพัฒนากการผลิตกระป๋องและโค สถาบันสุวรรณวาจกกสิกิจ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์. (2552). วัวชนคนปักษ์ใต้. วารสารทักษิณ, 1(2), 68-81.